

Domstoladministrasjon (Norvegijos teismų administracija)
Politiet (Norvegijos policija)

www.domstol.no
www.politi.no

BAUDŽIAMOJOJE BYLOJE LIUDIJANČIAM ASMENIUI

KADANGI JŪS ŠAUKIAMAS Į TEISMĄ

- Liudytojai yra ypatingai svarbūs teisiniam saugumui visuomenėje.
- Jeigu policija arba advokatas nusprendžia, kad Jūsų dalyvavimas ir parodymų davimas teisme yra būtinas, Jūs kaip liudytojas gausite raštišką kvietimą, kuris vadinamas šaukimu į teismą.
- Jei pageidaujate, galite keliomis dienomis anksčiau susisiekti su teismine institucija ir paprašyti leisti apžiūrėti teismo posėdžio salę, kurioje liudysite, tam, kad šiek tiek apsiprastumėte.
- Jeigu esate kviečiamas liudytoju, dalyvauti teisme privalote. Jeigu neatvyksite laisva valia, gresia, kad į teismą galite būti atvedintas policijos jėga. Neatvykusiems liudytojams teismas taip pat gali skirti baudą.
- Jei sergate ir manote, kad negalite dalyvauti teisme, teismas gali leisti Jums neatvykti, tačiau privalėsite pateikti gydytojo pažymą. Tai, ar Jūs dalyvausite teisme, sprendžia ne gydytojas, o teismas.
- Prieš atvykstant į teismo posėdį rekomenduojama dar kartą pagalvoti apie tai, kas atsitiko ir apie ką duosite parodymus. Galbūt prisiminti padėtų su įvykiu susijusių užrašų, nuotraukų ar pan. peržiūra.
- Daugelyje teismų yra nustatyta tvarka, kai liudytojams skiriami specialistai palaiko morališkai bei duoda praktinių patarimų prieš šiems pateikiant parodymus. Jeigu tokie liudytojams skiriami specialistai yra teisme, kuriame liudysite, informaciją apie tai gausite kartu su šaukimu iš policijos.

KAIP ORGANIZUOJAMAS TEISMO POSĖDIS

- Teisme kiekvieną bylą nagrinėja trijų teisėjų kolegija. Teismo posėdžiui vadovaujantis ir prie teisėjų stalo viduryje sėdintis teisėjas yra posėdžio pirmininkas, dažnai vadinamas administratoriumi. Jis/ji yra juristas. Kiti du teisėjai yra teismo tarėjai (neprofesionalūs teismo nariai). Teisme dalyvaujantys tarėjai yra atsitiktinai parenkami iš sąrašo, sudaryto savivaldybės valdybos tokios paslaugos teikimui.

- Į kairę nuo liudytoji skirtos vietos sėdi prokuroras. Prokuroras atstovauja valstybės interesams ir dirba prokuratūroje justicijos patarėju/ prokuroru. Kaltinamasis dalyvauja kartu su advokatu ir sėdi dešiniau nuo liudytoji skirtos vietos.
- Jūs privalote atvykti nurodytu laiku ir atvykęs apie tai pranešti darbuotojui registratūroje/priimamajame.
- Kai Jus pakvies liudyti, teismo bylos nagrinėjimas jau bus įsibėgėjęs. Šaukime aiškiai nurodoma, į kurią teismo posėdžio salę turite atvykti. Jūs privalote laukti liudytojų kambaryje arba jo prieigose tol, kol būsite pakviestas.

PAREIGA LIUDYTI

Asmenys, kviečiami liudyti, privalo atvykti ir pateikti parodymus teismui. Visgi, atskirais atvejais, liudytojas gali būti atleistas nuo pareigos duoti parodymus. Ši išimtis taikoma liudytojams, kuriuos su kaltinamuoju sieja artimas giminystės ryšys ir liudytojams, kurie atsakinėdami į klausimus, gali patys užsitraukti baudžiamąją atsakomybę. Teisėjas privalo užtikrinti, kad leidžiant atsakyti duoti parodymus būtų laikomasi nustatytos tvarkos.

KAIP VYKSTA TEISMO POSĖDIS

- Prieš Jums liudijant prokuroras jau bus perskaitęs savo įžanginę kalbą, kuri supažindina su policijos turimais bylos duomenimis. Kaltinamasis taip pat bus pateikęs savo parodymus, ir jis arba ji jau bus atsakęs/-iusi į teisėjo, prokuroro ir advokato klausimus.
- Taigi Jūs negirdėsite kaltinamojo parodymų. Tuo siekiama, kad Jūsų parodymų neįtakotų ta informacija, kuri buvo pateikta teismo posėdžio metu.
- Gali nutikti, kad Jūs neįsisėdėsite į vidų tiksliai tuo laiku, kuris buvo nurodytas. Viskas priklauso nuo to, kaip greitai kaltinamasis ir galimai kiti liudytojai pateiks savo parodymus. Būkite nusiteikęs palaukti.
- Kai ateis Jūsų eilė liudyti, prokuroras pakvies Jus iš koridoriaus arba liudytojų kambario.
- Kai įeisite, teisėjas parodys Jums liudytojo vietą salės

viduryje. Teisėjas pirmiausiai pasiteiraus Jūsų vardo, pavardės, kur gyvenate ir t.t.

- Vėliau būsite paprašytas duoti priesaiką sakyti tiesą. Į teisėjo klausimą Jūs atsakote: „Garbingai ir sąžiningai pasižadau sakyti tiesą.“
- Kai duosite parodymus, kaltinamasis sėdės salėje. Jeigu manote, kad Jums tai ypatingai nemalonu, galite susisiekti su prokuroru kelias dienas prieš bylos nagrinėjimo pradžią ir pasakyti apie tai. Tam tikrais atvejais teisėjas gali priimti sprendimą, kad Jums duodant parodymus kaltinamasis sėdėtų kitoje vietoje arba išėitų iš teismo salės. Kaltinamajam grįžus į teismo posėdžio salę, jam bus išdėstytas Jūsų parodymų turinys.
- Jums bus užduodami klausimai; pirmiausiai juos užduos prokuroras, po to – advokatas. Teisėjas bei teismo tarėjai taip pat gali pasinaudoti galimybe užduoti Jums klausimą.
- Rekomenduojama kalbėti garsiai ir aiškiai, o parodymus pateikti kiek įmanoma rišliau ir chronologiškai nuosekliai. Pasistenkite paminėti visas detales, kurios byloje galėtų turėti kokios nors reikšmės.
- Jūs duosite parodymus žodžiu, tad negalėsite skaityti savo pasiimtų užrašų. Vis dėlto, Jūs galite informuoti teisėją, kad esate pasirašęs kelis raktinius žodžius, ir turite teisę prašyti leisti naudotis jais, kad būtų lengviau prisiminti.
- Turėkite omenyje, kad kaltinamasis, prokuroras ir advokatas skaitė policijos dokumentus. Kaltinamasis taip pat yra susipažinęs su Jūsų parodymais policijai. Trijų teisėjų kolegija nėra susipažinusi su policijos dokumentų turiniu ir todėl nežino, kokius parodymus Jūs anksčiau pateikėte policijai.
- Klausytojai turi galimybę būti salėje teismo posėdžio metu, jeigu jis nevyksta už uždarytų durų.
- Išimtiniais atvejais teismas gali priimti sprendimą, kad liudytojas duotų parodymus nuotoliniu būdu, t.y. telefonu arba vaizdo konferencinės įrangos pagalba.

ATSKIRAI APIE LIUDYTOJUS, KURIE BYLOJE YRA NUKENTĖJUSIEJI

Asmuo, kuris nukentėjo nuo nusikalstamos veikos, baudžiamojoje byloje vadinamas nukentėjusiuoju. Nukentėjusieji ir velionio artimieji turi teisę posėdžio metu būti salėje. Nukentėjusieji, kuriems teismas yra paskyręs advokatą-socialinį darbuotoją, įprastai parodymus pateikia prieš kaltinamąjį, todėl dalyvauja posėdyje nuo pačios jo pradžios. Policija yra parengusi lankstinuką „Nukentėjusiųjų ir velionio artimųjų teisės“. Jį galite rasti policijoje.

PŪ LIUDIJIMO

Baigus liudyti, jeigu to pageidaujate, galite likti salėje ir klausytis tolesnio bylos nagrinėjimo. Likusioje teismo

posėdžio dalyje parodymus galimai duoda kiti liudytojai, pateikiami raštiški įrodymai, prokuroras ir advokatas atlieka teismo procesinius veiksmus.

IŠLAIDŲ KOMPENSAVIMAS

Liudijantieji baudžiamosiose bylose įprastai gali reikalauti kompensuoti kelionės ir gyvenimo išlaidas, žr. Valstybinę Norvegijos kelionės išlaidų kompensavimo tvarką (Statens reiseregulativ). Teismas informuos Jus, kokias išlaidas galite prašyti kompensuoti.

Jeigu buvote pakviestas liudyti ir dėl šios pareigos praradote dalį uždarbio, ją teismas gali Jums kompensuoti. Tokiu atveju būtina pateikti raštišką dokumentą apie patirtą nuostolį, pvz. patvirtinimą iš darbdavio bei mokesčių mokėtojo pažymėjimą. Dokumento formą, kurią reikia užpildyti, prašant kompensuoti prarastą uždarbio dalį, galite gauti teisme. Kelionės išlaidos ir prarastos uždarbio dalies kompensacija nebus išmokėta teismo posėdžio metu – pinigai bus pervesti į Jūsų banko sąskaitą.

Atskirais atvejais teismas gali nuspręsti, kad liudytoją lydinčio asmens išlaidos būtų kompensuojamos taip pat kaip liudytojo. Ši išimtis taikoma tais atvejais, kai liudytojui kito asmens palyda yra būtina dėl judėjimo funkcijos sutrikimų, ligos, amžiaus, panašių negalavimų ar kitų svarbių priežasčių.

DAUGIAU INFORMACIJOS RASITE

Žr. [www.domstolHYPERLINK "http://www.domstol.no/"](http://www.domstol.no/). no. Čia taip pat galite rasti nuorodas į vietos teismo, į kurį esate kviečiamas, interneto svetainę. Joje rasite praktinės informacijos apie teismo rūmus bei dalyvavimą teisme. Taip pat žr. www.politi.no.